

Hadden Hallumer heren heidense helmen?

ERWIN BOERS

HALLUM Woonde er hoge heidense adel in Hallum? Een oude bodemvondst van kostbare vroeg-middeleeuwse helmstukken zet archeologen opnieuw aan het denken.

Archeoloog Johan Nicolay beet zich het afgelopen jaar vast in een merkwaardige vorm van oudheidsonderzoek. Hij analyseerde twee stukken metaal die minstens een eeuw geleden uit de terpaarde van Hallum tevoorschijn zijn gekomen. Hij doet hiervan verslag in *Paleo-aktueel*, het jaarboek van de afdeling archeologie van de Rijksuniversiteit Groningen.

Ene mejuffrouw Cannegieter schonk in 1913 enkele bronzen voorwerpen aan het Fries Museum. Ze waren in haar familie terechtgekomen toen een terpbaas beide stukken te koop had aangeboden bij een afgraving zonder archeologisch toezicht. Zekerheid over de vindplaats is er niet, maar het zou kunnen gaan om de terp Jousumburen in Hallum.

Pas later werden de diervormige bronsstukken herkend als onderdeel van 'noordse helmen' uit de vroege middeleeuwen. Ze werden gedragen door heidense krijgers en

Een sierhelm uit de vroege middeleeuwen die in Zweden (Vendel) is gevonden. Het verticale deel dat tussen de wenkbrauwen omhoog loopt, komt bijna exact overeen met de twee bronzen helmdelen die in Hallum zijn opgegraven.

waren soms voorzien van verwijzingen naar het Walhalla, de hemel van de oude Germanen.

Nicolay besloot de zaak verder te onderzoeken en concludeert nu dat de sierlijke stukken vrijwel zeker tot

zo'n helm hebben behoord. Ze vormden een verticaal onderdeel vlak boven de neus. De in Hallum gevonden stukken bestaan uit een legering van vooral koper met tin, zink en lood.

Soortgelijke helmstukken zijn ook elders gevonden, bijvoorbeeld in het imponerende Engelse koningsgraf van Sutton Hoo. Ze zijn echter ook bekend van een grote archeologische vondst in het Zweedse Vendel. Nicolay ziet vooral overeenkomsten met deze Scandinavische voorwerpen.

Zo'n kostbare helm was waarschijnlijk alleen beschikbaar voor de elite. Archeoloog Jurjen Bos schreef eerder al dat helmdragers meestal tot de hoge adel, nabij de koning behoorden. Nicolay buigt zich nog over de vraag of Hallum inderdaad hoge adel gekend heeft en of er relaties te leggen zijn met Zweden.

Paleo-aktueel besteedt ook aandacht aan vernieuwende scherventellingen op de terpen, een schitterend bronstijdzwaard dat bij het Drentse Echten opdook en achttiende-eeuwse amandelnoten die opdoken in een Zuiderzee-scheepswrak.

***Paleo-aktueel* 28, Barkhuis Publishing, Eelde, 127 blz, 19,95 euro.**